OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

6.9.2024

OIKEUSMINISTERIÖN ASIANTUNTIJALAUSUNTO HALLINTOVALIOKUNNALLE; TOIMENPITEET EDUSKUNNAN LAUSUMIEN JA KANNANOTTOJEN JOHDOSTA; LAUSUMASSA MAINITTU TALOUS- JA VELKANEUVONTAPALVELUJEN SAATAVUUS PELIONGELMAAN

Oikeusministeriö on 5.9.2024 toimittanut hallintovaliokunnalle lausunnon, jossa ministeriö toteaa, että ministeriöllä ei ole lisättävää siihen, mitä hallituksen vuosikertomuksessa on todettu. Oikeusministeriö täydentää tuota aikaisempaa lausuntoaan seuraavasti.

Hyväksymässään lausumassa (EV 226/2021 vp – HE 135/2021 vp) eduskunta on edellyttänyt, että hallitus panostaa ongelmapelaajien ja heidän läheisilleen tarjottavien erilaisten tuki- ja hoitopalvelujen saatavuuteen sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin. Tuki- ja hoitopalvelujen saatavuuteen liittyvän kysymyksen osalta asia kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön (STM) hallinnonalle. Talous- ja velkaneuvonnan palvelut kuuluvat oikeusministeriön (OM) hallinnonalalle.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma (16.6.2023) sisältää kirjaukset ylivelkaantumiseen ja rahapelihaittoihin puuttumisesta varhaisessa vaiheessa sekä varmistetaan hoidon saatavuus peliriippuvaisille huomioiden myös etäpalvelut. Lisäksi hallitusohjelmassa on kirjattu toteuttaa talousosaamisen kansallinen hanke, jonka tavoitteena on tehdä suomalaisista maailman talousosaavin kansa.

Oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluvissa oikeusaputoimistoissa annettaan kansalaisille talous- ja velkaneuvonnan palveluita. Oikeusaputoimistoja on 22 eri puolilla Suomea ja neuvonnassa työskenteli noin 200 henkeä vuonna 2023. Talous- ja velkaneuvonnan palveluihin kirjattiin 14 300 uutta asiakasta vuonna 2023. Kansalainen voi ottaa yhteyttä hänelle sopivimman toimistoon. Palvelun tuottamisessa on kiinnitetty erityistä huomiota saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Neuvonnassa on mahdollisuus asioida perinteisten yhteydenottokanavien (käynti, puhelin) lisäksi hyödyntäen muita etä- ja sähköisiä kanavia (videotapaaminen, chat-keskustelu, sähköinen palvelukanava). Sähköisessä asiointikanavassa voi asioida mihin vuorokauden aikaan tahansa. Talous- ja velkaneuvontaa on muokattu ylivelkaantumista ennaltaehkäisevään työhön.

Talous- ja velkaneuvonta ylläpitää yhteistyössä Ulosottolaitoksen ja muiden asiantuntijatahojen (muun muassa Kela, sosiaalitoimi, Takuusäätiö) kanssa talousneuvoloita. Neuvolaan kansalainen voi tulla ison tai pienen talousaiheisen kysymyksen kanssa ilman ajanvarausta. Kansalaisen ei itse tarvitse tietää, mikä taho voisi parhaiten häntä auttaa, vaan oikea taho ratkeaa yhdessä asiantuntijoiden kanssa keskustellen. Talousneuvoloita toimi noin 30 vuonna 2023.

Talous- ja velkaneuvojien ammatillisen osaamisen ylläpitämiseksi on toteutettu erilaisia koulutuksia rahapeliongelman tunnistamiseen, puheeksiottamiseen sekä rahapeliongelmaisten erityisiin taloudellisiin ja velkojen järjestelyjen haasteisiin. Koulutuksien yhtenä tavoitteena on ollut myös lisätä tietoa eri rahapeliongelmaisia auttavista palveluista ja tunnistaa neuvonnan tehokas rooli hoitotyössä. Vastavuoroisesti talous- ja velkaneuvonta on kertonut omasta toiminnastaan rahapelihaittoja työssään kohtaaville tahoille. Talous- ja velkaneuvonnassa seurataan tiiviisti rahapelihaittojen ja hoidon kehitystä.

Talousosaamisen kansallisen strategia (OM) pyrkii vahvistamaan kotitalouksien kykyä huolehtia omasta

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

taloudestaan, sopeuttaa raha-asiat muuttuviin tilanteisiin sekä korjata jo tapahtunut ylivelkaantuminen. Strategiaa toteutetaan tiiviissä verkostotyössä alan toimijoiden kanssa. Rahapelihaittojen ja siihen kytkeytyvän velkaantumisen on tehty yhteistyötä STM:n päävastuulle kuuluvan rahapelipoliittisen ohjelman toimeenpanossa. Yhteistyötä on tehty erityisesti rahapelaamiseen liittyvästä velkaantumisesta selviämisestä ja taloudellisesta toipumisesta sekä rahapelihaittojen ehkäisyn edistämisestä. STM:n kanssa tehtyyn yhteistyöhön kuului myös taloudellisen toipumisen opas rahapeliongelman tuen ja hoidon ammattilaisille, jonka käsikirjoitus valmistui vuonna 2023. THL julkaisi oppaan vuonna 2024. Talousosaamiseen liittyvää tiedonvaihtoa sekä yhteistyömahdollisuuksia on lisäksi tarkasteltu yhdessä oikeusministeriön, THL:n ja sosiaali- ja terveysministeriön kesken.

Sanna Helesuo, johtava asiantuntija, oikeusministeriö